

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАСЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2022 № 5-6 (167-168)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар, науковий редактор

В. В. Шуміло

Випускові Редактори

К. Г. Борисенко,
С. А. Токарев, О. О. Чапля

Редакційна рада

І. М. Аліференко, Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, С. Л. Лаєвський,
Р. В. Маньковська, Ю. А. Мицик, О. П. Моця, Г. В. Папакін, Н. Б. Реброва,
О. П. Реєнт, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій,
О. С. Шеремет, С. В. Шуміло

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, П. Кролл, П. Л'юнгрен,
С. М. Луняк, С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Є. Остапчук, А. М. Острияк, В. М. Пекарчук,
С. М. Плохій, В. М. Половець, О. А. Прігарін, О. Я. Рахно, Г. Хаусман, В. Г. Ченцова,
О. Є. Черненко, Д. Чишмеджєєв, Н. В. Шліхта, К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**

Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2021–2022 роки

Міністерство юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: проспект Миру, 13, кабінет 106, м. Чернігів, 14021, Україна

Телефони для довідок: +38-(050)-282-2075; +38-(63)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua

Новий сайт журналу: sl-journal.com.ua

© Редакція «Сіверянського літопису», 2022

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2022 № 5-6 (167-168)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

S. Pavlenko

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary, Scientific Editor

V. Shumilo

Technical Editors

K. Borysenko,
S. Tokariev, O. Chaplia

Editorial Council

I. Aliferenko, H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, S. Laievskyyi, R. Mankovska, O. Motsia,
Yu. Mytskyk, H. Papakin, N. Rebrova, O. Reient, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
O. Sheremet, S. Shumylo

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, P. Kroll, T. Lönnngren, E. Lunyak, S. Liashko,
O. Mavrin, J. Ostapczuk, A. Ostriancko, V. Pekarchuk, S. Plokyh, V. Polovets, O. Prigarin,
O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko, D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta,
K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archaeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The journal is published with the regional budget support of Chernihiv region
within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2021–2022

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media
Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 13/106 Peace Avenue, Chenihiv, 14021, Ukraine

Phone for reference: +38-(050)-282-2075; +38-(063)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Old journal site: siver-litopis.cn.ua

New journal site: sl-journal.com.ua

ЗМІСТ

У глиб віків

<i>Ганшин О.</i> Перевірка гіпотези щодо тотожності храму літописного монастиря святого Симеона та споруди Кирилівської церкви Києва на підставі аналізу давніх писемних джерел. Спостереження щодо пам'яток Кудрявця та меж Копирівого кінця	7
<i>Пилипенко В.</i> Думки проти течії: непопулярна ідея замирення з козаками у політичному дискурсі Речі Посполитої першої половини XVII ст.	23

Історія міст і сіл

<i>Адруг А.</i> Художня кераміка та гутне скло Чернігова другої половини XVII – початку XVIII століть	30
<i>Казіміров Д.</i> Менська сотня у другій половині XVIII ст.: територія та природно-географічний потенціал	45
<i>Новак О.</i> Пам'яткоохоронна діяльність на Чернігівщині: основні напрямки та тенденції (1919–1930-ті рр.)	54

Церковна старовина

<i>Травкіна О.</i> Лаврентій Крщонович – «значна й учена персона» Чернігівських Атен	63
---	----

Мовою документів

<i>Мицик Ю., Тарасенко І.</i> Із нових документів про гетьмана Павла Полуботка і його сім'ї	89
<i>Оксін Т.</i> Поховання гетьмана Кирила Розумовського в Батурині: введення в науковий обіг акта Федора Ернста від 10 липня 1927 р.	109

Розвідки

<i>Шара Л.</i> Один із них... Гласний Чернігівської міської думи Іван Лагода	113
<i>Гучок Ю., Рига Д.</i> Схожість та відмінність освітніх та навчальних принципів функціонування Чернігівських жіночої та чоловічої гімназій на основних етапах їх становлення та розвитку у XIX – на початку XX ст.	120
<i>Зубко О., Коляструк О.</i> Грошові відносини українського еміграційного осередку міжвоєнної Чехословаччини (1918–1939)	129
<i>Нагорний П., Гринь О.</i> Зростання суспільно-політичної активності на Чернігівщині у 1989–1990 рр.	140

Літературознавчі студії

<i>Максимчук О.</i> Покаянні мотиви у проповідях Антонія Радивиловського	150
--	-----

Дослідницькі нотатки

<i>Шумило С.</i> Фальшиві «пророцтва» чернігівського «архієпископа» Херувима Дегтяря як підґрунтя войовничих містифікацій московського патріарха Кірила	157
---	-----

Рецензії. Огляди. Анотації

<i>Гордієнко Д.</i> Рецензія : Легенди Ніжина / Упоряд. і передм. С.Ю. Зозулі. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2021. 120 с.	167
<i>Шумило С.</i> Рецензія : Каранда Марина. Мандри літературними морями. Збірка п'єс та сценаріїв. Чернігів: SCRIPTORIUM, 2021. 124 с.	169
<i>Павленко С.</i> Рецензія : Феномен книги «Скарби шведських архівів»	171
<i>Шумило В.</i> Рецензія : Літопис Самовидця: одна із перших документальних книжок про битву за Чернігів // Жирохов М. Виговці в боях за Сіверщину. Чернігів: Княжий Вал, 2022. 96 с.	177

Наукова хроніка

<i>М.С.</i> Експедиція на Святу Гору Афон: пошуки загубленої келії прп. Паїсія Величковського	181
---	-----

Літопис Широкої війни

Слово головного редактора	185
Батько хлопця, який згорів у танку біля «Магн-Авто»: «Повоювати він встиг тільки три дні, загинув у свій день народження»	186
Студьонова Л. Нотатки людини з обмеженими можливостями. 24 лютого – 30 березня 2022 року, м. Чернігів. Спогади. Мемуари	189
Мастерова В. Щоденник	201
Сазонова О. Лишатися живою	206
Гриньва О. Сорок секунд	208
Удовенко О. «Ми, весь народ України, не хочемо до них приєднуватися...» Щоденник	222
Лілік О. Спогади про окупацію (перебувала в с. Льгів Чернігівського району з 25 лютого по 1 квітня 2022 року)	229
Блакитний М. Анисівський рубіж	234
Блакитна М. Щоденник. 24 лютого – 21 березня 2022 року, м. Чернігів	236
Карась С. Чернігів: півтора місяці під обстрілами	244
Коса Н. Зелений вогник по той бік монітору. По той бік... ..	250
Мачюліс Н. Це вже історія, якою пишаємося... Пентагон захоплюється вмілою стратегією оборони Чернігова	253
Шуміло В. «Антихрист прийде, коли зцілиться рана Звіра – відродиться Советський Союз»	258

CONTENT

Into the depths of centuries

- Ganshin O.** Verification of the hypothesis regarding the identity of the church of the chronical monastery of Saint Simeon and the Kyiv St. Cyril's church based on the data analysis from ancient written sources. Considerations regarding the monuments of Kudriavets and Kopyriv kinets borders 7
- Pylypenko V.** Opposite opinions: the unpopular idea of appeasement with the Cossacks in the political discourse of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the first half of the 17th c. 23

The history of cities and villages

- Adruh A.** Artistic ceramics and tempered glass in Chernihiv in the second half of the seventeenth and early eighteenth centuries 30
- Kazimirov D.** Mena sotnia in the second half of the 18th c.: territory and natural geographical potential 45
- Novak O.** The monument-protection activities in the Chernihiv region: the main directions and tendencies (1919–1930 s) 45

Church antiquities

- Travkina O.** Lavrenty Krushnovich — «Significant and Scientist Person» of Chernihiv Athens 63

The language of documents

- Mytsyk Yu., Tarasenko I.** From new documents about Hetman Pavel Polubotka and his family 89
- Oksin T.** Burial of Hetman Kyrylo Rozumovsky in Baturyn: putting into scientific circulation the act of Fedir Ernst of July 10, 1927 109

Explorations

- Shara L.** One of them... Ivan Lahoda, a member of the Chernihiv City Duma 113
- Huchok Yu., Riga D.** Similarities and differences of educational and training principles of functioning of chernihiv female and male gymnasiums at the main stages of their formation and development in the 19th – the early 20th c. 120
- Zubko O., Koliastruk O.** Money relations of the Ukrainian emigration center of interwar Czechoslovakia (1918–1939) 129
- Nagorny P., Hryn O.** Growth of social and political activity in Chernihiv Region in 1989–1990 140

Literary studies

- Maksymchuk O.** Repentance motif in Antonii Radyvylovskyi's sermons 150

Research notes

- Shumylo S.** False «prophecies» of Chernihiv «archbishop» Cheruvim Degtyar as the basis of the military mystifications of Moscow Patriarch Kirill 157

Reviews. Overview. Annotations

- Gordienko, D.** (2022). Review : Legends of Nizhin / Edit. and prev. S.Yu. Zozuli. Nizhin: Published by Lysenko M.M., 2021. 120 p. 167
- Shumilo S.** Review : Karanda Marina. Voyages through the literary seas. A collection of plays and scripts. Chernihiv: SCRIPTORIUM, 2021. 124 p. 169
- Pavlenko S.** Review : The phenomenon of the book «Treasures of the Swedish Archives» .. 171
- Shumilo V.** Review : The Samovidets Chronicle: one of the first documentary books about the battle for Chernihiv // Zhirokhov M. Vygovtsi in battles for Sivershchyna. Chernihiv: Knyazhiy Val, 2022. 96 p. 177

Scientific chronicle

- M.S.** Expedition to the Holy Mount Athos: searching for the lost cell of St. Paisius Velichkovsky 181

The Chronicles of the Wide War

A word from the editor-in-chief	185
Father of the boy who burned in a tank near Magr-Auto: «He was only able to fight three days, he died on his birthday»	186
Studyonova L. Notes of a person with disabilities. February 24 – March 30, 2022, Chernihiv. Flashbacks. Memoirs	189
Masterova V. Diary	201
Sazonova O. Remaining alive	206
Hrynova O. Forty seconds	208
Udoenko O. «We, the whole people of Ukraine, do not want to join them...» Diary	222
Lilik O. Memories about the occupation (was held in the village of Lhiv, Chernihiv region, from February 25 to April 1, 2022)	229
Blakytyni M. Anysivka frontier	234
Blakytina M. Diary. February 24 – March 21, 2022, Chernihiv	236
Karas S. Chernihiv: one and a half months under fire	244
Kosa N. Green light on the other side of the monitor. On the other side... ..	250
Machiulis N. This is a story we are proud of... The Pentagon admires Chernihiv's skillful defense strategy	253
Shumilo V. «The Antichrist will come when the wound of the Beast will be healed and the Soviet Union will be reborn»	258

